

Vrednotenje normativne baze podatkov CONOR.SI s stališča visokošolskih katalogizatorjev

Evaluation of the CONOR.SI authority file from cataloguers' point of view in academic libraries

Urška Zupančič¹, Marija Petek²

IZVLEČEK: Normativna kontrola predstavlja pomemben del katalogizacije. Normativna baza podatkov CONOR.SI vključuje normativne zapise za osebna imena in imena korporacij, ki se pojavljajo kot avtorji v bibliografskih zapisih, in omogoča med drugim identifikacijo avtorjev. Namen raziskave je bil ugotoviti mnenja visokošolskih katalogizatorjev o uporabnosti te zbirke pri njihovem delu, kakšne prednosti in pomanjkljivosti ima ter kako poteka kreiranje normativnih zapisov za korporacije. Raziskava je bila izvedena v obliki spletne ankete in intervjujev, sodelovalo je 73 katalogizatorjev iz visokošolskih knjižnic. Rezultati kažejo, da je večina anketirancev zadovoljna z bazo podatkov. Njeni največji prednosti sta hitrejši postopek katalogizacije in enostavnejše določanje normativnih točk dostopa. Najpogostejše težave predstavljajo netočni in pomanjkljivi podatki o avtorju, veliko število soimenjakov, podvojeni zapisi, napake v zapisih, ki nastanejo zaradi površnosti katalogizatorjev, ter nerazumljiva katalogizacijska pravila. Pri kreiranju zapisov si pomagajo z drugimi zapisi, s priločnikom ZNAČKA, s spletom in z zapiski iz tečajev NUK in IZUM. Ugotovitve med drugim omogočajo vpogled v delo z normativno bazo, predvsem v kreiranje zapisov za imena korporacij. Raziskava lahko služi kot izhodišče za izboljšave in nadaljnje raziskave.

KLJUČNE BESEDE: korporativni avtorji, normativna kontrola, katalogizatorji, visokošolske knjižnice

ABSTRACT: Authority control is an important part of cataloguing. The Slovene CONOR.SI authority file including authority records for individual and corporate authors, enables among others identification of authors. The purpose of the research was to find out cataloguers' opinions on its usefulness, its advantages and disadvantages, and how creating authority records for corporate authors was practised. The survey was conducted as an online questionnaire and interview, 73 cataloguers from academic libraries participated. The results showed that the majority of surveyed cataloguers were satisfied with CONOR.SI. The two most important advantages were a faster process of cataloguing and easier determination of authority access points. The most frequently pointed out disadvantages were inaccurate and insufficient data on authors, a large number of namesakes, duplicate records, and errors in records due to cataloguers' superficiality and complex cataloguing rules. When creating authority records for corporate authors, cataloguers use other authority records, the manual ZNAČKA, the internet, cataloguers' notes from courses in NUK and IZUM. The findings, inter alia, provide insight into the authority control procedures, primarily into creating records for corporate authors. The research can represent a starting point for improvements and further research.

KEYWORDS: corporate authors, authority control, cataloguers, academic libraries

Članek je nastal na osnovi magistrskega dela Urške Zupančič z naslovom *Točke dostopa za korporacije in vrednotenje normativne podatkovne zbirke CONOR.si s stališča visokošolskih katalogizatorjev* pod mentorstvom doc. dr. Marije Petek.

¹ Korespondenčni avtor: Urška Zupančič, urska.zupancic@hotmail.com.

² Doc. dr. Marija Petek, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, upokojena sodelavka, marija.petek@ff.uni-lj.si.

1 Uvod

Strokovna obdelava knjižničnega gradiva obsega (opisno) katalogizacijo in vsebinski opis. Pripravljeni podatki se vključijo v knjižnični katalog, ki je nepogrešljivo orodje za iskanje. Katalogizacijska praksa pri nas se je vedno zgledovala po mednarodnih trendih, še posebej po smernicah Mednarodne zveze bibliotekarskih združenj in ustanov (IFLA). Prvi slovenski katalogizacijski pravilnik *Abecedni imenski katalog* (1947) poudarja pomen katalogov, ki so osnova za delovanje vsake knjižnice in ki uporabnike seznanijo s tem, katera dela ima knjižnica. Omogočil je enoten strokovni razvoj knjižnic. Takratno Društvo bibliotekarjev Slovenije je leta 1950 ustanovilo komisijo za izpopolnjevanje pravil o abecedni imenski katalogizaciji in prek Zveze bibliotekarskih društev Jugoslavije sodelovalo z Iflino delovno skupino za poenotenje katalogizacijskih načel. Komisija je več let pripravljala novo izdajo pravilnika *Abecedni imenski katalog* (1967), ki temelji na pariških načelih.

Na katalogizacijo je močno vplivala dr. Eva Verona s svojim pravilnikom *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga* (PPIAK) (Verona, 1970; 1983; 1986). Kljub nekaterim pomanjkljivostim le-ta pri nas še vedno velja. Priročnika PREKAT (Dimec ur. et al., 2001) in ZNAČKA (Dimec ur. in Kavčič ur., 2001), ki predstavljata glavni katalogizacijski pripomoček, obsegata tudi nekatera spremenjena pravila. Novejša pravila so bila objavljena samo v sklepih Komisije za katalogizacijo pri Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK). Delo Komisije za katalogizacijo pri NUK nadaljuje Komisija za razvoj strokovnih osnov vzajemnega kataloga (KRASOVKA).

Strokovna komisija za razvoj katalogizacije v NUK-u je leta 2016 proučila različne možnosti in odločila, da je uvedba mednarodnega pravilnika *Resource description and access* (RDA) najbolj pragmatična rešitev (Zapisnik, 2017). O razlikah med PPIAK in RDA piše Petek (2017).

2 Normativna kontrola

Normativna kontrola zagotavlja tako nedvoumno identifikacijo avtorjev, naslovov in vsebinskih oznak v katalogu ter bibliografiji kot tudi njihovo povezovanje s pripadajočimi bibliografskimi zapisi (Kanič et al., 2011). Normativna kontrola je nujno potrebna, ker omogoča uresničevanje zbirne funkcije kataloga, ki zagotavlja prikaz vseh del osebnega ali korporativnega avtorja, ne glede na vse različice imen, pod katerimi je ustvarjal, ter tudi prikaz vseh različnih izdaj, prevodov, priredb in predelav določenega dela (Tillett, 2004; Petek, 2023). Taylor (2006) poudarja, da normativna kontrola pripomore k enostavnejšemu in uspešnejšemu iskanju v katalogu.

Normativna kontrola določa enotno oblikovane elemente, na podlagi katerih je katalog organiziran in po katerih iščemo (imena avtorjev, zemljepisna imena, naslovi del in zbirk ter predmetne oznake); omogoča tudi povezavo teh elementov z vsemi alternativnimi oblikami (Dimec, 2002). Normativna kontrola je bila prisotna že v listkovnih katalogih, vendar pa se je besedna zveza začela pogosteje pojavljati šele ob uvedbi računalniških katalogov (Velkavrh, 2019). Za vsako normativno točko dostopa oziroma enotno značnico se ustvari normativni zapis, ki vključuje normativno točko dostopa, vse variantne in sorodne točke dostopa, kodirane podatke ter opombe (Petek, 2023).

Osebe lahko ustvarjajo pod različnimi imeni, pravimi ali psevdonimi. Avtorice po poroki pogosto prevzamejo možev priimek ali pa dekliskemu priimku dodajo moževega. Tudi imena

korporativnih avtorjev se spreminjajo, uporabljajo tudi kratice ali pa prevedene različice imena. Spreminjajo se tudi naslovi del, ko se predelajo, priredijo, prevedejo ali ponovno izdajo itd. (Petek, 2023). Normativna kontrola med drugim olajša delo katalogizatorjev, brez nje bi lahko istega avtorja v katalogu vodili pod različnimi imeni ali bi dva soimenjaka ali več soimenjakov obravnavali kot eno osebo.

2.1 CONOR.SI – Normativna datoteka osebnih in korporativnih imen

Normativna kontrola je v sistemu COBISS.SI sprva potekala v okviru bibliografskih zapisov, normativna podatkovna baza CONOR.SI pa je bila v COBISS.SI vključena leta 2003. Uvedba normativne kontrole je bila velik dosežek, ki je omogočil kakovostnejši dostop do bibliografskih podatkov (Seljak et al., 2004). Leta 2003 je bila najprej vzpostavljena kontrola za osebna imena, ki je predstavljala zahteven izziv za katalogizatorje. Baza je takrat obsegala dobrih 24.000 normativnih zapisov za slovenske avtorje, ki so bili programsko kreirani na osnovi osebnih bibliografij slovenskih raziskovalcev in slovenske nacionalne bibliografije za monografske vire (Seljak et al., 2004). Katalogizatorji, ki so imeli pooblastilo CAT_NEWPN za kreiranje in urejanje polnih normativnih zapisov za osebna imena, so lahko kreirali tudi normativne zapise za korporacije, vendar jih še ni bilo mogoče povezovati z bibliografskimi zapisi. Kontrola za imena korporacij se je začela leta 2018, osnovo je predstavljalo 13.000 normativnih zapisov za korporacije, ki so bili programsko vpisani leta 2016 (Seljak et al., 2004; Kurnjek, 2018; Mikulin Mervič, 2019; Tominac, 2023; Velkavrh, 2019). V letu 2023 je prirast normativnih zapisov v bazi CONOR.SI obsegal 53.475 zapisov, od tega 50.648 za osebe in 2.827 za korporacije (Statistika CONOR.SI, 2023).

2.2 Mednarodni sistem normativne kontrole

IFLA je pobudnik vzpostavitve mednarodnega sistema normativne kontrole, v katerem so nacionalne bibliografske ustanove odgovorne za pripravo normativnih oblik osebnih in korporativnih imen svojih avtorjev (Plassard, 2004). Ugotovitve delovne skupine, ki je oblikovala temelje za normativno kontrolo, so objavljene v *Guidelines for Authority and Reference Entries* (1984), slovenski prevod smo dobili nekaj let kasneje – *Smernice za normativne in napolilne vpise* (1998). Tudi druga izdaja *Guidelines for Authority Records and References* (2001) je izšla v slovenskem prevodu – *Smernice za normativne zapise in napolila* (2004). Novo načelo ne predpisuje več iste oblike značnice na globalnem nivoju, ampak dopušča jezikovne in kulturne razlike pri imenih avtorjev.

Virtual International Authority File (VIAF) je mednarodna normativna baza podatkov, ki deluje od leta 2003 in povezuje nacionalne in regionalne normativne zbirke. Zapisi iz različnih normativnih zbirk se združijo v skupen zapis VIAF, pri tem se ohranijo nacionalne oblike normativnih točk dostopa. Sodeluje že več kot 50 ustanov, največ je nacionalnih knjižnic. Od decembra 2018 so vključeni tudi slovenski normativni zapisi za osebe in korporacije (Kranjc Vobovnik, 2018; Petek, 2023). Sodelovanje z VIAF je prineslo nekaj prednosti: vključitev normativnih imen za slovenske in tuje avtorje na mednarodni nivo, preverjene oblike imen, dodanih več variantnih imen, psevdonimov, področje delovanja avtorja itd., brezplačna pridobitev identifikatorjev ISNI³, ki so dodani v CONOR.SI, pridobitev podatkov o delovanju avtorjev na mednarodnem nivoju s tem, da se normativni podatki povezujejo z bibliografskimi,

³ International Standard Name Identifier (ISNI) je mednarodni standardni identifikator imen, na osnovi katerega lahko identificiramo javne osebe in organizacije, ki ustvarjajo ali distribuirajo medijske vsebine.

tudi tistimi, ki jih ni v naši zbirki, slovenski normativni podatki se vključijo v semantični splet (Kranjc Vobovnik, 2018).

3 Metodologija

Ker ima določanje avtorstva v knjižničnem katalogu pomembno vlogo, sta oblikovanje in izbira točk dostopa del katalogizacije. Osebnost avtorje je včasih težko identificirati, ker objavljajo svoja dela z različnimi imeni, in tudi zaradi velikega števila soimenjakov. Tudi korporacije imajo lahko več variant imena. Z vzpostavitvijo normativne kontrole se med drugim omogočita nedvoumna identifikacija avtorjev in kakovostnejša katalogizacija, s tem pa se izboljša tudi uporabniška izkušnja pri iskanju. Ker je normativna baza podatkov nepogrešljiv pripomoček pri katalogizaciji in ker to področje še ni raziskano, smo želeli ugotoviti mnenja in zadovoljstvo katalogizatorjev o bazi CONOR.SI. Zanimalo nas je tudi, kako poteka kreiranje normativnih zapisov za korporacije, pri tem smo se omejili na visokošolske knjižnice, ki imajo temu primerno gradivo in tudi vodijo bibliografije svojih raziskovalcev. Postavili smo naslednjih sedem raziskovalnih vprašanj:

1. Kakšno mnenje na splošno imajo visokošolski katalogizatorji o uporabnosti normativne baze podatkov CONOR.SI?
2. S kakšnim namenom visokošolski katalogizatorji pri svojem delu uporabljajo bazo CONOR.SI?
3. Kakšne so težave in pomanjkljivosti pri delu v bazi CONOR.SI?
4. Kako pomembni so posamezni dejavniki v bazi CONOR.SI za visokošolske katalogizatorje?
5. Kako pogosto morajo visokošolski katalogizatorji kreirati nove zapise za korporacije?
6. Kaj visokošolski katalogizatorji storijo, kadar ne morejo identificirati določene korporacije?
7. S katerimi viri si visokošolski katalogizatorji pomagajo pri kreiranju novih zapisov za korporacije?

V raziskavi smo uporabili spletno anketo in intervju z visokošolskimi katalogizatorji.

3.1 Anketa

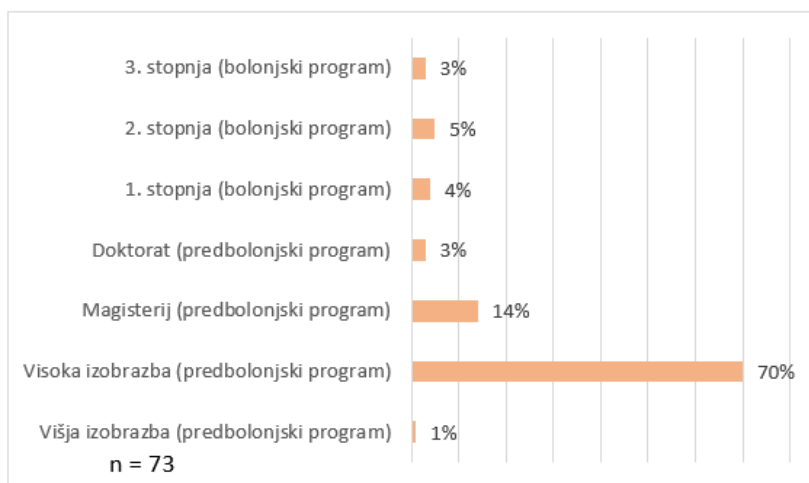
Z anketo smo želeli izvedeti, kako zadovoljni so katalogizatorji z normativno bazo podatkov CONOR.SI. Zanimalo nas je, kako uporabna je, s kakšnim namenom jo uporabljajo, katere so njene prednosti in pomanjkljivosti, na katere težave najpogosteje naletijo in kako pomembni se jim zdijo posamezni dejavniki pri delu z zbirko. Prav tako smo želeli izvedeti, ali katalogizatorji kreirajo normativne zapise za korporacije.

Vprašalnik je vseboval 12 vprašanj zaprtega, odprtega in polodprtega tipa; zadnja štiri vprašanja so se nanašala na demografske podatke (spol, starost, izobrazba, delovne izkušnje). Uporabili smo spletno orodje 1ka. Kontaktne podatke smo pridobili iz *Seznam visokošolskih knjižnic v letu 2020* (2021). Povezavo na spletni anketni vprašalnik smo poslali na e-naslove 83 visokošolskih knjižnic. Anketiranje je bilo popolnoma anonimno.

Anketiranje je potekalo od 20. 7. do 22. 9. 2022. Ker je bil na začetku odziv slab, smo 16. 9. 2022 poslali opomnik. Na anketni vprašalnik je kliknilo 111 visokošolskih katalogizatorjev, ustrezno ga je izpolnilo 73. Povprečni čas reševanja ankete je bil 4 minute in 40 sekund.

3.1.1 Vzorec

Populacijo predstavljajo slovenski visokošolski katalogizatorji, namenski vzorec pa tisti katalogizatorji, ki so ustrezno izpolnili anketni vprašalnik; bilo jih je 73. Prejeli smo sicer 111 vprašalnikov, vendar smo jih morali 38 izločiti, ker so bili nepopolni. V anketi je sodelovalo 67 žensk (92 %) in šest (8 %) moških. Največ jih spada v starostni skupini od 40 do 49 let in od 50 do 59 let, v vsaki od teh dveh skupin je po 28 anketirancev (38 %), sledita skupina od 30 do 39 let z 12 osebami (16 %) in skupina nad 60 let s petimi anketiranci (7 %). Anketiranci na področju katalogizacije delajo različno dolgo: manj kot 10 let delo katalogizatorja opravlja 20 (27 %) oseb, od 11 do 20 let izkušenj ima 25 (34 %) oseb, od 21 do 30 let pa 21 (29 %) anketirancev in več kot 31 let sedem (10 %) oseb. Večina, in sicer 64 (88 %), je izobrazbo pridobila v predbolonjskem programu, od teh jih ima 51 (70 %) visoko izobrazbo, deset (14 %) magisterij, dva (3%) doktorat in eden (1 %) višješolsko izobrazbo. Bolonjsko izobrazbo ima 9 (12 %) anketirancev: trije (4 %) prvo stopnjo, štirje (5 %) drugo in dva (3 %) tretjo stopnjo (slika 1).

Slika 1: Izobrazba anketirancev (Vir: Zupančič, 2023)

3.2 Intervju

Intervju smo izvedli z visokošolskimi katalogizatorji, ki kreirajo normativne zapise za korporativne avtorje. Želeli smo izvedeti njihove osebne zgodbe in izkušnje z delom v bazi CONOR.SI. Vprašalnik je sestavljen iz enajstih odprtih vprašanj. Na intervju smo anketirance povabili v osmem anketnem vprašanju, odzvalo se je pet katalogizatorjev. Vse intervjuje smo opravili prek telefona. Na začetku vsakega intervjuja smo se predstavili in zahvalili za sodelovanje, pridobili smo tudi ustno soglasje, da se intervju zaradi lažje analize lahko snema. Po vsakem intervjuju smo opravili transkripcijo posnetka. Odgovore smo analizirali in razdelili na štiri tematske sklope.

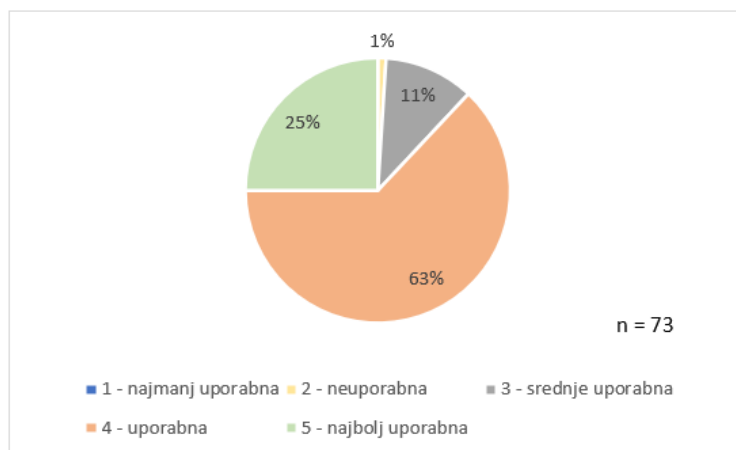
3.3 Pomanjkljivosti raziskave

Pomanjkljivost raziskave je majhen in nereprezentativen vzorec visokošolskih katalogizatorjev. Eden od vzrokov za slab odziv je verjetno čas letnih dopustov. Slabost spletne ankete je, da ni mogoče nadzorovati pogojev, v katerih se vprašalnik izpolnjuje; poleg tega sodelujoči ne morejo dobiti dodatnih pojasnil, če vprašanja niso razumljiva. To se je pokazalo pri četrtem in šestem vprašanju, kjer se odgovori delno prekrivajo.

4 Rezultati

4.1 Anketa

Pri prvem vprašanju nas je zanimalo, kakšno mnenje imajo katalogizatorji o uporabnosti normativne baze podatkov CONOR.SI. Ocenjevali so jo s stopnjami od 1 (najmanj uporabna) do 5 (najbolj uporabna). Dobra polovica anketirancev, in sicer 46 (63 %), jih meni, da je zbirka uporabna, za 18 (25 %) je najbolj uporabna, 8 (11 %) jih pravi, da je srednje uporabna, le eden (1 %) meni, da je neuporabna (slika 2).

Slika 2: Uporabnost normativne baze CONOR.SI (Vir: Zupančič, 2023)

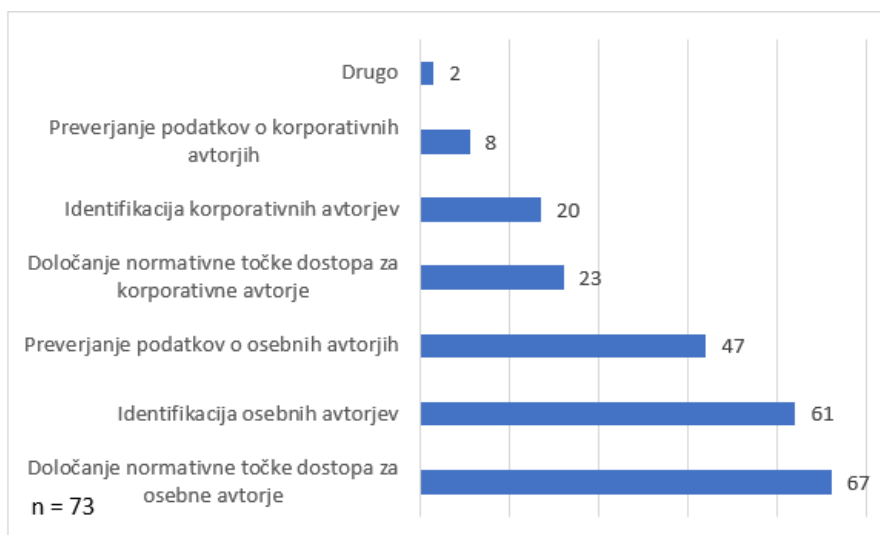
Želeli smo izvedeti tudi, ali delovne izkušnje katalogizatorjev vplivajo na njihovo mnenje o uporabnosti baze CONOR.SI (tabela 1). Od 73 anketirancev jih ima 20 (27 %) manj kot deset let katalogizacijskih izkušenj: trije od njih menijo, da je baza CONOR.SI najbolj uporabna, trije, da je srednje uporabna, 14 pa, da je uporabna. Delo katalogizatorja 25 (34 %) sodelujočih opravlja od 11 do 20 let, med njimi jih 17 misli, da je zbirka uporabna, šest, da je najbolj uporabna, za dva je srednje uporabna. S katalogizacijsko prakso od 21 do 30 let se lahko pohvali 21 (29 %) anketirancev. Večina od njih, in sicer deset, jih pravi, da je zbirka uporabna, sedem, da je najbolj uporabna, trije, da je srednje uporabna, in eden, da je neuporabna. Več kot 30 let izkušenj ima sedem (10 %) anketirancev, pet od njih jih meni, da je zbirka uporabna, medtem ko se dvema zdi najbolj uporabna.

Tabela 1: Vpliv delovnih izkušenj na mnenje o uporabnosti baze CONOR.SI (Vir: Zupančič, 2023)

Delovne izkušnje v letih	Najmanj uporabna	Neuporabna	Srednje uporabna	Uporabna	Najbolj uporabna	Skupaj
<10	/	/	3	14	3	20 (27 %)
11–20	/	/	2	17	6	25 (34 %)
21–30	/	1	3	10	7	21 (29 %)
>31	/	/	/	5	2	7 (10 %)
Skupaj	/	1 (1 %)	8 (25 %)	46 (63 %)	18 (11 %)	73 (100 %)

Pri drugem vprašanju smo katalogizatorje povprašali, s kakšnim namenom pri svojem delu uporabljajo bazo CONOR.SI. Izbrali so lahko več odgovorov (slika 3). Skoraj vsi anketiranci, in

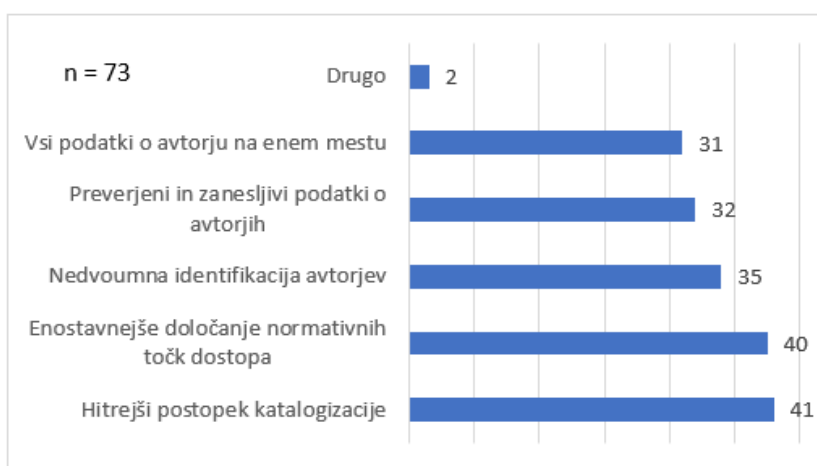
sicer 67 (92 %), jo uporabljajo za določanje normativne točke dostopa za osebne avtorje, 61 (84 %) pa za identifikacijo osebnih avtorjev; 47 (64 %) jih zbirko uporablja za preverjanje podatkov o osebnih avtorjih, 23 (32 %) anketirancev določa normativno točko dostopa za korporativne avtorje, 20 (27 %) identificira korporativne avtorje, osem (11 %) pa jih preverja podatke o korporativnih avtorjih. Odgovor »drugo« sta izbrala dva anketiranca (3 %), ki CONOR.SI koristita za dodajanje novih osebnih avtorjev in za katalogizacijo.

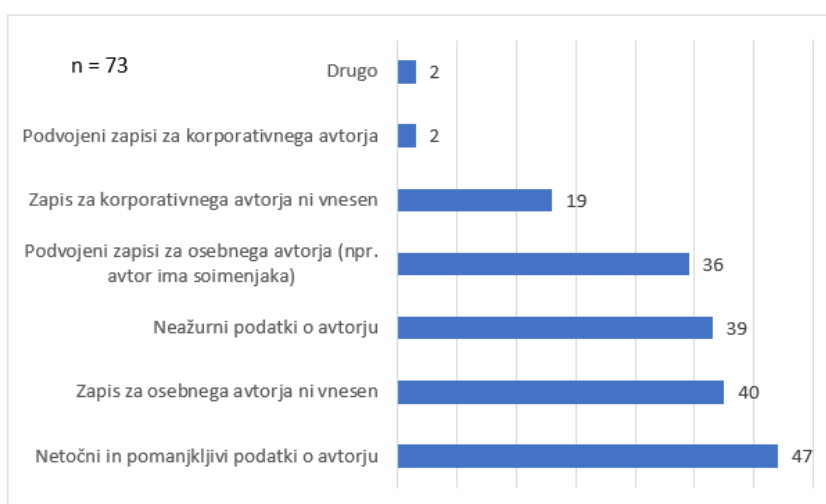
Slika 3: Namen uporabe baze CONOR.SI (Vir: Zupančič, 2023)

Pri tretjem vprašanju so anketirani katalogizatorji navedli prednosti baze CONOR.SI; izbrali so lahko več odgovorov (slika 4). Največja prednost je hitrejši postopek katalogizacije – tako meni 41 (56 %) anketirancev, z zelo majhno razliko sledi enostavnejše določanje normativnih točk dostopa; ta odgovor je izbralo 40 (55 %) anketirancev. Nedvoumno identifikacijo avtorjev je izbralo 35 (48 %) sodelujočih, preverjene in zanesljive podatke o avtorjih 32 (44 %) anketirancev, 31 (42 %) pa jih vidi prednost v tem, da so vsi podatki o avtorju zbrani na enem mestu. Odgovor »drugo« sta označila dva (3 %) sodelujoča, eden od njiju pravi: »nič od navedenega«, drugi pa: »hitrejše za osebne avtorje, za korporacije neuporabno«.

S četrtem vprašanjem smo želeli izvedeti, katere težave imajo katalogizatorji pri uporabi baze CONOR.SI; izbrali so lahko več odgovorov (slika 5). Pri tem 47 (64 %) anketirancev meni, da so največja težava netočni in pomanjkljivi podatki o avtorju, za 40 (55 %) težavo predstavljajo manjkajoči zapisi za osebne avtorje in za 39 (53 %) neažurni podatki o avtorju. Skoraj polovica, in sicer 36 (49 %) anketirancev, navaja podvojene zapise za osebnega avtorja, 19 (26 %) manjkajoče zapise za korporativne avtorje, dva (3 %) pa podvojene zapise za korporacije. Dva (3 %) sta izbrala odgovor »drugo«, kjer sta zapisala: »predvsem pri avtoricah je včasih težko določiti, ali gre za isto osebo s spremenjenim priimkom (po npr. poroki)«; »največji problem so *adopted* zapisi, ker jih lahko dopolnjuje samo kreator«, kar pa delno ne drži, saj zaklenjen zapis lahko urejajo vsi katalogizatorji iz knjižnice, ki je zapis zaklenila.

Slika 4: Prednosti baze CONOR.SI (Vir: Zupančič, 2023)

Slika 5: Težave pri uporabi baze CONOR.SI (Vir: Zupančič, 2023)

Slika 6 prikazuje odgovore na peto vprašanje, pri katerem so sodelujoči ocenjevali pomembnost posameznih dejavnikov pri delu s podatkovno bazo, na voljo so imeli ocene od 1 (najmanj pomemben) do 5 (najbolj pomemben). Opredelili smo pet dejavnikov, ki po našem mnenju vplivajo na kakovost vnesenih podatkov ter na identifikacijo oseb in korporacij. Pri tem 30 (41 %) katalogizatorjev *ažurnost podatkov* ocenjuje kot najbolj pomemben dejavnik, 27 (37 %) kot pomemben, 14 (19 %) kot srednje pomemben, dva (3 %) kot nepomemben, nihče pa kot najmanj pomemben dejavnik.

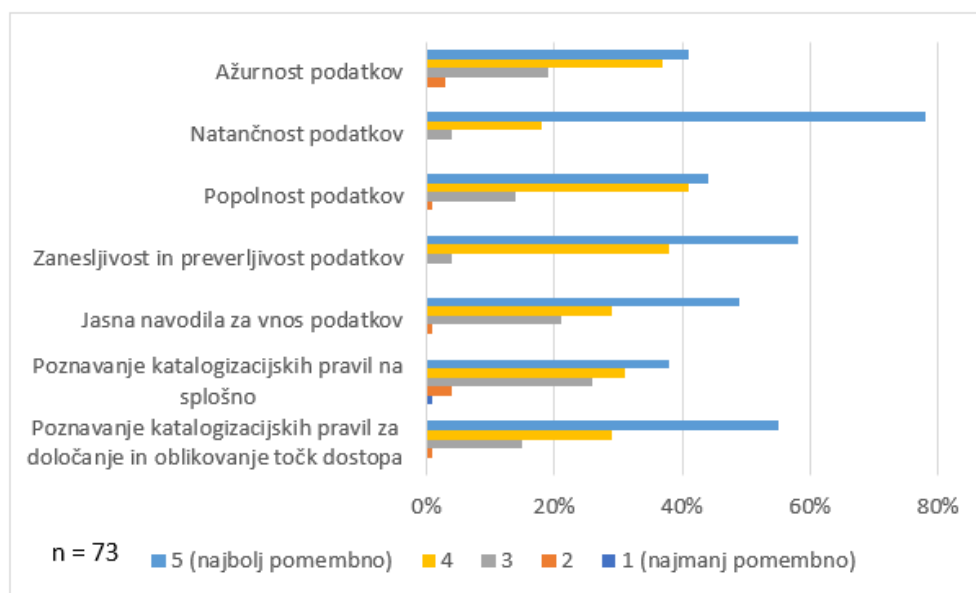
Natančnost podatkov je 57 (78 %) katalogizatorjev ocenilo za meni, da je najbolj pomemben dejavnik, 13 (18 %) za pomemben, trije (4 %) pa za srednje pomemben; nihče ne meni, da je ta dejavnik nepomemben ali najmanj pomemben.

Popolnost podatkov je dejavnik, za katerega 32 (44 %) anketirancev meni, da je najbolj pomemben, 30 (41 %), da je pomemben, 10 (14 %), da je srednje pomemben, eden (1 %), da je nepomemben, in nihče, da je najmanj pomemben.

Zanesljivost in preverljivost podatkov 42 (58 %) katalogizatorjev ocenjuje kot najbolj pomemben dejavnik, 28 (38 %) kot pomemben, trije (4 %) kot srednje pomemben, nihče pa kot nepomemben ali najbolj nepomemben.

Jasna navodila za vnos podatkov predstavljajo 36 (49 %) katalogizatorjem najbolj pomemben dejavnik, 21 (29 %) pomemben, 15 (21 %) srednje pomemben, enemu (1 %) nepomemben in nobenemu najmanj pomemben dejavnik.

Poznavanje katalogizacijskih navodil na splošno se 28 (38 %) katalogizatorjem zdi najbolj pomembno, pomembno je za 22 (30 %) katalogizatorjev, srednje pomembno za 19 (26 %), trem (4 %) se zdi nepomembno in enemu najmanj pomembno. *Poznavanje katalogizacijskih pravil za določanje in oblikovanje točk dostopa* 40 (55 %) katalogizatorjev ocenjuje kot najbolj pomemben dejavnik, 21 (29 %) kot pomemben, 11 (15 %) kot srednje pomemben, eden kot nepomemben in nihče kot najmanj pomemben.

Slika 6: Pomembnost posameznih dejavnikov v bazi CONOR.SI (Vir: Zupančič, 2023)

Pri šestem vprašanju, ki je bilo odprtega tipa, so nas zanimale pomanjkljivosti baze CONOR.SI. Anketiranci so prosto odgovarjali s svojimi besedami. Da je CONOR.SI povsem v redu in da nima omembe vrednih pomanjkljivosti, meni 19 (26 %) od 73 katalogizatorjev.

Pomanjkljive in neažurirane podatke o avtorjih je izpostavilo 26 (36 %) anketirancev, 12 (16 %) pa veliko število soimenjakov, kar je med seboj lahko včasih povezano. Če je v normativnem zapisu premalo podatkov o avtorju, le-tega ni mogoče identificirati, posledica pa so lahko podvojeni zapisi.

Sedem od 73 (10 %) sodelujočih omenja *površnost in nenatančnost katalogizatorjev* pri kreiranju zapisov; eden med njimi je navedel tudi, da se napake pojavljajo, ker nekateri katalogizatorji hitijo pri delu; drugi pa dodaja, da se uredniki normativne baze včasih prehitro zadovoljijo z nepopolnim zapisom, ne poiščejo dodatnih podatkov in pogosto navajajo le najnujnejše podatke, da se zapis lahko shrani.

Pet (7 %) od 73 anketiranih katalogizatorjev je izrazilo kritike na račun *normativnih zapisov za korporacije*; trije pravijo, da je baza s korporativnimi avtorji nesmiselna oziroma neprimerna pri konferencah, ki potekajo vsako leto, ker je treba vsakokrat pripraviti nov zapis, le-ta pa se potem poveže samo na eno ali na največ dve publikaciji; dva menita, da je v bazi premalo zapisov za korporativne avtorje.

Izboljšave je predlagalo 11 (15 %) katalogizatorjev. Koristno bi bilo, da bi v zapis lahko dodali kratko avtorjevo biografijo, in ne le opombo o področju delovanja, in da bi raziskovalci lahko posredovali tudi druge identifikatorje, npr. VIAF in ORCHID ID. Pri kreiranju zapisa za osebnega avtorja bi potrebovali možnost »priredi v nov zapis« in dovoljenje za brisanje podvojenih zapisov. Uporabna bi bila tudi možnost spreminjanja že sprejetih točk dostopa, kar zdaj lahko urejajo le katalogizatorji s pooblastilom CAT_NEWCB. Omogočen bi moral biti vnos več podatkov o avtorju, da se zagotovi njegova nedvoumna identifikacija. Želeli bi si tudi večjo usklajenost med prakso za objavo osebnih podatkov in *Zakonom o varstvu osebnih podatkov* (ZVOP-2), saj v bazi ni možno označiti, kateri podatki ne smejo biti javno dostopni.

Pri sedmem vprašanju nas je zanimalo, ali katalogizatorji v bazi CONOR.SI kreirajo normativne zapise za korporacije; 18 (25 %) sodelujočih je odgovorilo z »DA«, večina, 55 (75 %), pa z »NE«.

Osmo vprašanje ni bilo pravo vprašanje, ampak vabilo na intervju; veljalo je samo za tiste, ki so na sedmo vprašanje odgovorili pritrdilno. Odzvalo se jih je pet.

4.2 Intervju

Od 18 anketiranih visokošolskih katalogizatorjev, ki imajo pooblastilo CAT_NEWCB za kreiranje in redakcijo normativnih zapisov za imena korporacij, jih je pri intervjujih sodelovalo samo pet. Intervjuvanje je potekalo od 28. 7. do 27. 9. 2022. Povprečna dolžina intervjujev je bila 22 minut, najkrajši pogovor je trajal 11 minut, najdaljši pa 30 minut.

Anketirancem smo postavili 11 odprtih vprašanj, ki so bila razdeljena v štiri tematske sklope: postopek katalogizacije, normativni zapis za korporacije, normativna baza podatkov CONOR.SI in spremljanje novosti na področju katalogizacije.

Postopek katalogizacije

1. Prosila bi vas, ali lahko natančno opišete vaš celoten katalogizacijski postopek, npr. česa se najprej lotite in kako, kaj storite potem ...?
2. Katere vire oziroma priročnike najpogosteje uporabljate pri katalogizaciji? Katere vire oziroma priročnike uporabljate pri kreiranju novih normativnih zapisov za korporacije?

Normativni zapisi za korporacije

1. Kako pogosto morate kreirati nove normativne zapise za korporacije?
2. Prosim, če natančno opišite vaš postopek kreiranja normativnega zapisa za korporacije?
3. Kaj storite v primeru, da ne morete identificirati določene korporacije, oziroma kaj storite, ko naletite na različne težave?
4. Kako pogosto imate težave pri identifikaciji določene korporacije?

Normativna baza podatkov CONOR.SI

1. Kaj vam je pri delu z normativno bazo podatkov CONOR.SI najbolj všeč – izpostavite samo eno stvar? Prosim, pojasnite, zakaj.
2. Kaj vam ni všeč pri delu z normativno bazo podatkov CONOR.SI – izpostavite samo eno stvar? Prosim, pojasnite, zakaj.
3. Prosim, če nam lahko poveste kakršno koli osebno izkušnjo ali zgodbo, ki je povezana z normativno bazo podatkov CONOR.SI.

Spremljanje novosti na področju katalogizacije

1. Kje in kako vse se izobražujete?
2. Na kakšen način spremljate spremembe na področju katalogizacije?

Odgovori intervjuvancev so podani po tematskih sklopih. Pri interpretaciji rezultatov smo zaradi zagotavljanja anonimnosti uporabljali le moški spol.

4.2.1 Postopek katalogizacije

Vseh pet intervjuvancev meni, da je katalogizacija nedvoumen in, pri večini katalogizatorjev, že avtomatiziran proces. Trije so povedali, da se v bloku 7XX bibliografskega zapisa povežejo z bazo CONOR.SI in prevzamejo že obstoječi normativni zapis ali pa kreirajo nov zapis. Eden od intervjuvancev je izpostavil, da se postopka katalogizacije loti glede na vrsto gradiva, saj obdeluje več vrst gradiva – neknjižno gradivo, kontinuirane in monografske vire ter sestavne dele; katalogizira »lepo po vrsti« in izpolni vsako polje in podpolje posebej. Eden večinoma katalogizira le zaključna dela, zato mora velikokrat kreirati nove zapise, ker so avtorji diplomanti in magistranti, ki še niso vneseni v CONOR.SI. Pri člankih, katerih avtorji so profesorji, pa je podatke največkrat treba le malo spremeniti ali dopolniti, ker so večinoma že v bazi CONOR.SI. En intervjuvanec ima izkušnje s kreiranjem zapisov CIP, v katere se vnesejo le osnovni podatki – naslov, avtor in kratek vsebinski opis. Ko knjiga izide, se katalogizacija nadaljuje.

Trije intervjuvanci si pri katalogizaciji pomagajo s priročnikoma PREKAT in ZNAČKA, štirje redko uporabljajo PPIAK, in sicer le pri zahtevnih primerih, eden uporablja tudi ISBD(M), eden e-priročnike COBISS. Omenjeni so bili tudi *Abecedni imenski katalog (1967)*, *Spletni splošni slovenski geslovnik* in *Univerzalna decimalna klasifikacija – UDCMRF12*. Dva se posvetujeta s sodelavci.

Ko kreirajo nove normativne zapise za korporacije, uporabljajo priročnik ZNAČKA, prav tako jim pomagajo že obstoječi zapisi; podatke o korporacijah pa velikokrat iščejo tudi na spletu. Tako kot pri katalogizaciji nasploh so jim tudi pri kreiranju normativnih zapisov za korporacije v pomoč lastni zapiski s tečajev NUK in IZUM.

4.2.2 Normativni zapisi za korporacije

Najprej nas je zanimalo, kako pogosto morajo katalogizatorji kreirati nove normativne zapise za korporacije. Trije intervjuvanci jih kreirajo zelo pogosto, predvsem zato, ker je za konferenco, ki poteka vsako leto, vsakokrat treba narediti nov zapis in oblikovati novo točko dostopa. Nad tem je en intervjuvanec razočaran, zdi se mu nesmiselno, ker posledično uporabniki ne morejo najti vseh konferenc pod enim imenom in na enem mestu. Zapise za korporacije je treba pogosto kreirati tudi zato, ker je število zapisov za korporacije v bazi CONOR.SI veliko manjše kot število zapisov za osebe. Dva redko kreirata normativne zapise za korporacije, mogoče enkrat mesečno.

Vsi intervjuvanci se strinjajo, da potrebo po kreiranju novega zapisa ugotovijo, ko pripravljajo bibliografski zapis. Najprej preverijo, ali je korporacija v bazi CONOR.SI že vnesena in, če je, jo le dopolnijo, če je to potrebno, in povežejo z bibliografskim zapisom. Če korporacije v bazi ni, kreirajo nov zapis. En intervjuvanec je ob tem opozoril na nenatančnost katalogizatorjev; pri zbornikih, ki vsebujejo več konferenc in v zvezi s katerimi bi morala biti vsaka konferenca posebej obdelana, se včasih katero pozabi katalogizirati. En intervjuvanec je izpostavil, da so mu ob kreiranju normativnega zapisa v pomoč že obstoječi zapisi.

Težave z identificiranjem korporacij so zelo redke. V takem primeru bi si katalogizatorji pomagali s spletnimi viri, obrnili bi se na NUK ali pa uporabili stvarno značnico.

4.2.3 Normativna baza podatkov CONOR.SI

Vsem petim sodelujočim je pri CONOR.SI najbolj všeč to, da omogoča jasno in hitro identifikacijo avtorja. Zadovoljni so tudi s tem, da so navedeni glavni podatki o avtorju – ime in priimek, letnica rojstva, spol in področje delovanja. Enemu intervjuvancu je najbolj všeč to, da CONOR.SI omogoča natančnejšo in zanesljivejšo identifikacijo avtorja oziroma korporacije. Drug intervjuvanec je kot prednost omenil dejstvo, da gre za prvo relacijsko urejeno zbirko in da je to velik dosežek.

Tudi pri vprašanju, kaj jim pri bazi CONOR.SI ni všeč, so si bili katalogizatorji precej enotni. Dva sta kritizirala prakso oblikovanja točk dostopa za konference oziroma sestanke, ki potekajo vsako leto in za katere je vsakokrat treba narediti nov normativni zapis, pri tem pa se ne uresničuje zbirna funkcija kataloga. En intervjuvanec je dodal, da je tak način dela časovno potraten in preobremenjujoč za kreatorja. Dva moti, da so nekateri katalogizatorji pri svojem delu površni in nenatančni, posledično napačni in pomanjkljivi podatki v zapisih pa otežujejo identifikacijo in razločevanje med soimenjaki. En intervjuvanec ni imel pripomb.

Zanimale so nas tudi osebne zgodbe katalogizatorjev, povezane z bazo CONOR.SI. Dva intervjuvanca sta opisala izkušnjo s soimenjaki, saj je bilo teh ob vzpostavitvi baze zelo veliko. Tako se je pogosto zgodilo, da so imeli več avtorjev z enakim imenom in priimkom, letnico rojstva ter področjem delovanja. To so uredili ob pomoči avtorjev. Dva sta izpostavila, da so se velikokrat pojavljale napake pri črkah, predvsem pri trdem in mehkem č-ju. Razreševanje nesporazumov je bilo včasih komično. En intervjuvanec je opisal dogodek, ko avtor ni želel biti vpisan v bazo pod imenom, ki je bilo objavljeno na viru; zato so morali njegovo ime popraviti. Omenil je tudi, da nekateri avtorji ne želijo razkriti letnice rojstva, predvsem ženske.

4.2.4 Spremljanje novosti na področju katalogizacije

Štirje katalogizatorji se dodatno izobražujejo na tečajih, ki jih prirejata NUK in IZUM. Eden je omenil izobraževanja v sklopu Društva bibliotekarjev Maribor in Društva bibliotekarjev Ljubljana ter izobraževanja v tujini, ki jih organizira IFLA. Trije so naročeni na spletne novice, ki jih pošiljata NUK in IZUM. Znotraj knjižnice običajno ena oseba podrobno spremlja novosti in obvešča tudi vse druge. Veliko se medsebojno informirajo in pogovorijo, tako da stvari bolje razumejo. En intervjuvanec prebira ustrezne blogove s področja, dva pa spremljata spletno stran Komisije za razvoj strokovnih osnov vzajemnega kataloga (KRASOVKA). Eden je poudaril, da morajo biti pri spremljanju novosti precej samoiniciativni, drugače jih lahko hitro povozi čas. Eden od intervjuvancev pravi, da je sprememb in navodil veliko ter da so tečaji o novostih velikokrat plačljivi. Marsikatera, predvsem manjša knjižnica si ne more privoščiti, da bi zaposlene redno pošiljala na izobraževanja, kar lahko privede do napak pri katalogizaciji.

5 Diskusija

5.1 Kakšno mnenje na splošno imajo visokošolski katalogizatorji o uporabnosti normativne baze podatkov CONOR.SI?

Na osnovi ankete smo ugotovili, da je za večino (63 %) anketiranih visokošolskih katalogizatorjev baza CONOR.SI uporabna, najbolj uporabna je za 25 %, za 11 % je srednje uporabna in samo za enega neuporabna; nihče ni označil, da je najmanj uporabna. Vidimo, da imajo na splošno dobro mnenje o tej bazi ne glede na leta delovnih izkušenj. V treh skupinah (manj kot deset let, 11–20, več kot 30 let delovnih izkušenj) je več kot polovica anketirancev menila, da je baza uporabna; v skupini 21–30 let delovnih izkušenj pa jih je nekaj manj kot polovica mnenja, da je baza uporabna, nekoliko več kot v drugih skupinah, pa jih je mnenja, da je zbirka najbolj uporabna.. Tudi druge raziskave prinašajo podobne rezultate. Likar in Žumer (2004), ki sta proučevali mnenja katalogizatorjev o segmentu COBISS/Katalogizacija, sta ugotovili, da izkušnost katalogizatorjev ni povezana s stopnjo zadovoljstva s segmentom. Podobno menita tudi Levičar in Petek (2017) glede zadovoljstva s segmentom COBISS3/Katalogizacija. Nasprotno pa trdijo Baro, Fyneman in Zoukemefa (2013): katalogizatorji z več delovnimi izkušnjami so bolj zadovoljni s postopki katalogizacije kot začetniki.

Tudi v intervjujih smo izvedeli, da so z bazo CONOR.SI večinoma zadovoljni. Všeč jim je predvsem to, da omogoča jasno in hitro identifikacijo avtorja na osnovi podatkov, kot so ime, priimek, leto rojstva, spol in področje delovanja. En intervjuvanec je poudaril, da je vzpostavitev baze CONOR.SI velik dosežek, saj gre za prvo relacijsko urejeno zbirko pri nas.

Največja prednost baze CONOR.SI je, da omogoča hitrejši postopek katalogizacije – tako meni 56 % anketirancev. Z razliko enega odstotka sledi enostavnejše določanje normativnih točk dostopa. Nedvoumno identifikacijo avtorjev je izbralo 48 % sodelujočih, preverjene in zanesljive podatke o avtorjih 44 %, vse podatke o avtorju na enem mestu pa 42 %.

Vse to kaže, da se visokošolski katalogizatorji danes zelo dobro zavedajo velikega pomena normativne kontrole in da cenijo domačo normativno bazo podatkov.

Na začetku pa niso bili vsi katalogizatorji zadovoljni z bazo CONOR.SI, ker so morali spremeniti način dela. Čeprav katalogizatorji vedo, da so spremembe nujne, jih težko sprejmejo, ker se bojijo, da dosedanje znanje in izkušnje ne bodo več dovolj (Likar in Žumer, 2004; Švab, 2018).

5.2 S kakšnim namenom se visokošolski katalogizatorji pri svojem delu poslužujejo normativne baze podatkov CONOR.SI?

Največji delež (92 %) visokošolskih katalogizatorjev CONOR.SI uporablja za določanje normativne točke dostopa za osebne avtorje; 84 % anketirancem baza olajša identifikacijo osebnih avtorjev, 64 % pa ob pomoči baze preverja podatke o osebnih avtorjih. Manj katalogizatorjev uporablja CONOR.SI zaradi korporativnih avtorjev, 32 % določa normativno točko dostopa za korporacije, 27 % identificira korporativne avtorje, 11 % pa preverja podatke o korporacijah. Razumljivo je, da se CONOR.SI več uporablja v povezavi z osebnimi avtorji, ker je število normativnih točk dostopa za osebe večje kot za korporacije. Intervjuvanci so povedali, da je preverjanje v bazi CONOR.SI največkrat prvi korak pri katalogizaciji, da ugotovijo, ali ustreznimi normativni zapis v bazi že obstaja ali bodo morali kreirati novega.

5.3 Kakšne so težave in pomanjkljivosti pri delu v normativni bazi podatkov CONOR.SI?

Čeprav so anketiranci prepričani, da je baza uporabna, se srečujejo tudi s težavami in pomanjkljivostmi. Pri četrtem anketnem vprašanju je bilo na voljo več ponujenih odgovorov. Največ visokošolskih katalogizatorjev (64 %) opozarja na netočne in pomanjkljive podatke o avtorju. Za dobro polovico sodelujočih (55 %) so problematični manjkajoči zapisi za osebne avtorje in neažurni podatki o avtorju (53 %). Skoraj polovica (49 %) ima težave s podvojenimi zapisi za osebne avtorje. S korporativnimi avtorji je manj težav: 26 % katalogizatorjev ima težave z manjkajočimi zapisi in 3 % s podvojenimi zapisi, kar je posledica dejstva, da je razlika med številom normativnih zapisov za korporacije in osebe zelo velika – prirast za leto 2022 je 54.059 zapisov za osebe in 2.994 za korporacije (Statistika CONOR.SI, 2023).

Pri šestem anketnem vprašanju smo želeli izvedeti, kakšne so pomanjkljivosti normativne baze. Ker je bilo to vprašanje odprtega tipa, so katalogizatorji prosto odgovarjali. Pričakovali smo, da bodo poročali o temah, ki niso bile zajete pri četrtem vprašanju. Nekateri odgovori se ponavljajo. Največ (36 %) katalogizatorjev meni, da so podatki o avtorjih pomanjkljivi in neažurni, 16 % anketirancev se srečuje z velikim številom soimenjakov in podvojenih zapisov. Vzroka za to sta nenatančnost in površnost katalogizatorjev, kar je kot pomanjkljivost navedlo 10 % sodelujočih; napake se pojavljajo, ker katalogizatorji hitijo z delom ali se prehitro zadovoljijo z nepopolnimi normativnimi zapisi in si ne vzamejo časa za popravke in izpopolnitev zapisa. Samo peščica katalogizatorjev (7 %) je izrazila kritike nad normativnimi zapisi za korporacije; baza se jim zdi nesmiselna in neprimerna pri katalogizaciji sestankov, ki potekajo vsako leto, menijo tudi, da je v bazi CONOR.SI premalo zapisov za korporacije; 26 % sodelujočih pa je prepričanih, da baza nima pomanjkljivosti, ki bi bile vredne omembe.

Intervjuvanci so tudi izpostavili podvojene zapise, ki po njihovem mnenju nastanejo zaradi površnosti in nenatančnosti nekaterih katalogizatorjev. Opozorili so na veliko število soimenjakov v bazi CONOR.SI. Izrazili so tudi nezadovoljstvo z oblikovanjem točk dostopa za sestanke, konference in podobna srečanja, ki se odvijajo vsako leto, ker je vsakokrat treba kreirati nov normativni zapis, in menili, da se pri tem ne uresničuje zbirna funkcija kataloga; tak način dela je tudi časovno potraten. Pri oblikovanju točk dostopa za osebe in korporacije je treba upoštevati PPIAK (Verona, 1986), priročnik ZNAČKA (Dimec ur. in Kavčič ur., 2001) in sklepe Komisije za katalogizacijo pri NUK.

Naše ugotovitve se ujemajo z drugimi raziskavami. Sorčič piše (2020), da se katalogizatorji pritožujejo zaradi problemov s soimenjaki v bazi CONOR.SI. Včasih težko ugotovijo, za katero osebo gre, časa za preverjanje in telefonske pogovore z domnevnimi avtorji pa pogosto primanjkuje; podatki o avtorjih so velikokrat pomanjkljivi in nenatančni. Levičar in Petek (2017) sta ugotovili, da je katalogizacijski pravilnik (Verona, 1983; 1986) na nekaterih mestih zastarel, kar je vzrok za visok delež neustreznih in pomanjkljivih zapisov; nezadovoljstvo katalogizatorjev s pravili se kaže tudi v rezultatih njihovega dela. Nared (2022), ki je proučevala etične dileme pri normativni kontroli avtorjev, pravi, da imajo katalogizatorji pogosto težave s soimenjaki. Največkrat gre za avtorje, ki pišejo zelo malo ali zelo veliko; katalogizatorji na osnovi del ne morejo vedno ugotoviti avtorstva. Podobno je tudi pri avtorjih, ki ustvarjajo na več različnih področjih in imajo soimenjake. Mikulin Mervič (2019) je s pregledovanjem zapisov za imena korporacij v bazi CONOR.SI ugotovila, da so bili le-ti nepopolni. Tudi pri pošiljanju zapisov v VIAF se je pokazalo, da katalogizatorji večinoma kreirajo zapise z

nesprejeto obliko imena, kar pomeni, da pri kreiranju nimajo na voljo dovolj informacij in da ni ustreznih informacij za redakcijo sprejetja oblike imena (Kranjc Vobobnik, 2018).

5.4 Kako pomembni so posamezni dejavniki v bazi podatkov CONOR.SI za visokošolske katalogizatorje?

V anketi so katalogizatorji ocenjevali pomembnost posameznih dejavnikov za delo v bazi CONOR.SI. Odgovori kažejo, da so vsi navedeni dejavniki najpomembnejši v velikih deležih, in sicer: natančnost podatkov (78 %), zanesljivost in preverljivost podatkov (58 %), poznavanje katalogizacijskih pravil za določanje in oblikovanje točk dostopa (55 %), jasna navodila za vnos podatkov (49 %), popolnost podatkov (44 %), ažurnost podatkov (41 %) in poznavanje katalogizacijskih pravil na splošno (38 %).

Ažurnost in natančnost podatkov so katalogizatorji v raziskavi večkrat izpostavili kot pomanjkljivost. Oba dejavnika sta povezana tudi z drugimi pomembnimi dejavniki, s katerimi se katalogizatorji srečujejo. Če zapisi niso ažurni in natančni, se pojavljajo napake. Če je v normativnem zapisu premalo podatkov o avtorju, avtorja ni možno nedvoumno identificirati, posledica pa so lahko podvojeni zapisi, ki lahko nastanejo tudi v primeru soimenjakov, vendar ne nujno. Ker morajo katalogizatorji te težave reševati, se čas obdelave podaljša. Levičar in Petek (2017) sta ugotovili, da so katalogizatorji prepričani, da lahko sami pripomorejo h kakovostnejšim zapisom, in sicer tako, da so pri delu bolj odgovorni in da dobro poznajo katalogizacijska pravila, ki morajo biti ažurna in usklajena.

5.5 Kako pogosto morajo visokošolski katalogizatorji kreirati nove zapise za korporacije?

Večina (trije od petih) intervjuvanih katalogizatorjev nove zapise za korporacije kreira zelo pogosto. Za to sta predvsem dva razloga: sestanki oziroma konference, ki potekajo vsako leto in za katere je treba vsakokrat izdelati nov zapis, ter manj zapisov za imena korporacij kot za imena oseb v bazi CONOR.SI. Dva kreirata zapise redkeje, mogoče enkrat na mesec, kar je lahko problematično, ker morata svoje odločitve večkrat preverjati v pravilniku ali priročnikih, kar je zamudno. Podobno ugotavlja tudi Sorčič (2020). Tako v anketi kot v intervjujih je bilo izpostavljeno razočaranje ob trenutni praksi določanja točk dostopa za korporacije, in sicer pri sestankih, ki potekajo vsako leto. Zdi se jim nesmiselno, zamudno in neprijazno do uporabnika kataloga, saj mu je onemogočeno, da bi npr. vse konference, ki potekajo vsako leto, našel pod eno točko dostopa in na istem mestu. Sorčič (2020) je ugotovil tudi, da kreiranje bibliografskih in normativnih zapisov med katalogizatorji velja za enega od bolj zahtevnih postopkov, za oblikovanje normativnih in variantnih točk dostopa pa menijo, da je srednje zahtevno. Zahtevna se jim zdijo tudi katalogizacijska pravila, ki so (nekatera) zastarela ali pa se prehitro spreminjajo; navajajo, da zaradi narave svojega dela tem spremembam ne morejo slediti (Sorčič, 2020).

5.6 Kaj visokošolski katalogizatorji storijo, kadar ne morejo identificirati določene korporacije?

Vsi intervjuvani katalogizatorji so poudarili, da se zelo redko zgodi, da določene korporacije ne bi mogli identificirati. V takem primeru bi si pomagali s spletnimi viri, obrnili bi se na NUK ali uporabili stvarno značnico. Tudi Tuttle (2012) ugotavlja, da se katalogizatorji, ki imajo težave pri identifikaciji avtorja zaradi pomanjkljivih podatkov, obračajo na spletne vire, nekateri pa pustijo točko dostopa kot »nedefinirano« oziroma anonimno.

5.7 S katerimi viri si visokošolski katalogizatorji pomagajo pri kreiranju novih zapisov za korporacije?

Katalogizatorji so v intervjujih povedali, da so jim pri kreiranju novih zapisov za korporacije v veliko pomoč že obstoječi normativni zapisi, ker točno vidijo, katera polja formata COMARC/A je treba izpolniti, in si tako olajšajo delo. Uporabljajo priročnika PREKAT in ZNAČKA, zelo redko PPIAK, in sicer pri zahtevnejših primerih, ker se jim na splošno zdi zastarel; zaradi nekaterih njegovih pomanjkljivosti je to po našem mnenju razumljivo. Informacije o korporacijah iščejo tudi na spletu, prav pridejo tudi lastni zapiski s tečajev pri NUK ali IZUM. ZNAČKA je med katalogizatorji eden izmed najbolj priljubljenih priročnikov. Podobno sta ugotovili tudi Likar in Žumer (2004); ZNAČKA je bila med boljše ocenjenimi priročniki; dobro ocenjeni so bili še ISBD, PREKAT in, v nasprotju z našo raziskavo, tudi PPIAK (Likar in Žumer, 2004).

Nared ugotavlja (2022), da katalogizatorji za identifikacijo osebe ali korporacije in pri oblikovanju imen največkrat črpajo informacije iz javno objavljenih virov, npr. na spletu, pri čemer je pomembno, da so podatki preverjeni in verodostojni. Pri postopku kreiranja zapisov si pomagajo s priročniki PREKAT, priročniki COBISS itd. in z lastnimi zapiski z izobraževanj.

To, da katalogizatorji iščejo podatke o avtorjih na spletu, nas ne preseneča, tako jih namreč hitreje najdejo ali pa tiskani viri sploh ne obstajajo. Z informacijami na spletu je treba biti previden, ker so le-te lahko nepreverjene, celo napačne ali zastarele. Delo katalogizatorjev je zahtevno in zamudno, zato si pomagajo na različne načine. Izobraževanje katalogizatorjev je nujno potrebno in koristno, da pridobijo ustrezno znanje in navodila za delo. Kljub temu pa je spremljanje novosti na področju katalogizacije predvsem samoiniciativno. Katalogizatorji, ki so sodelovali v raziskavi, redko spremljajo spletno stran Krasovke, Komisija za katalogizacijo pri NUK pa sploh ni bila omenjena, čeprav so nova pravila natančno opisana in ilustrirana s primeri.

6 Zaključek

Namen raziskave je bil ugotoviti, kako so slovenski visokošolski katalogizatorji zadovoljni z normativno bazo podatkov CONOR.SI. Zanimalo nas je njihovo mnenje o uporabnosti zbirke, o njenih prednostih in pomanjkljivostih, s kakšnim namenom jo uporabljajo in s katerimi viri si pomagajo pri delu. Podatke smo zbrali na osnovi spletne ankete in intervjujev. Zajeli smo 73 visokošolskih katalogizatorjev.

Večina anketiranih katalogizatorjev meni, da je baza CONOR.SI uporabna, nekaterim se zdi celo najbolj uporabna, samo eden jo je označil kot neuporabno in nihče kot najmanj uporabno. Ima številne prednosti, na prvem mestu je hitrejši postopek katalogizacije, z majhnimi razlikami sledijo enostavnejše določanje normativnih točk dostopa, nedvoumna identifikacija avtorja, preverjeni in zanesljivi podatki o avtorju ter vsi podatki na enem mestu. Eden od intervjuvancev je poudaril, da je CONOR.SI poseben dosežek na področju katalogizacije pri nas, saj gre za prvo vzpostavitev relacijsko urejene baze. Največ katalogizatorjev CONOR.SI uporablja v povezavi z osebnimi avtorji. Predvsem jim je baza v pomoč pri določanju normativne točke dostopa, pri identifikaciji avtorjev in za preverjanje podatkov o avtorjih. Precej manjši je delež katalogizatorjev, ki CONOR.SI uporablja zaradi korporativnih avtorjev.

Večina anketirancev ima težave pri osebnih avtorjih, ker so podatki v normativnih zapisih pogosto netočni, pomanjkljivi in neažurni ter zaradi manjkajočih in podvojenih zapisov.

Podvojeni zapisi nastanejo zaradi pomanjkljivih podatkov v normativnem zapisu, ki ne zadoščajo za nedvoumno identifikacijo avtorjev; lahko pa nastanejo tudi v primeru soimenjakov. Nenatančnost in površnost katalogizatorjev je ena izmed pomanjkljivosti baze CONOR.SI. To se dogaja, ker so katalogizatorji prehitro zadovoljni z zapisom. Zaradi časovne stiske zapisov ne popravljajo in izpopolnjujejo. Težave s korporativni avtorji so podobne, ampak manj pogoste. Nekateri katalogizatorji so nezadovoljni tudi z normativnimi zapisi za korporacije, predvsem za srečanja, ki se ponavljajo vsako leto. Menijo, da je zapisov za korporacije v bazi premalo.

Največji delež katalogizatorjev je pri delu z bazo CONOR.SI kot najpomembnejše ocenil vseh pet dejavnikov: natančnost podatkov (dobre tri četrtine), zanesljivost in primerljivost podatkov, poznavanje katalogizacijskih pravil za točke dostopa, jasna navodila za vnos, popolnost in ažurnost podatkov. Noben dejavnik ni bil ocenjen kot najmanj pomemben.

Intervjuvanci zelo pogosto kreirajo normativne zapise za korporacije predvsem zato, ker je število korporativnih avtorjev v bazi precej manjše kot število osebnih avtorjev in ker pogosto katalogizirajo sestanke oziroma konference, ki potekajo vsako leto in morajo zato pripraviti zapis za vsak sestanek posebej. Kreiranje normativnih zapisov je odvisno tudi od vrste knjižničnega gradiva in vodenja bibliografij raziskovalcev v visokošolskih knjižnicah. Tisti, ki zapise kreirajo redkeje, morajo večkrat preverjati v priročnikih, kar je zamudno. Zelo redko se zgodi, da korporacije ne morejo identificirati. V takem primeru bi si pomagali s spletnimi viri, obrnili bi se na NUK ali uporabili stvarno značnico. Pri izdelavi zapisov si pomagajo z različnimi viri, najpogosteje z drugimi zapisi, s priročnikom ZNAČKA, s spletom, z zapiski iz izobraževanj; PPIAK uporabljajo zelo redko.

Z raziskavo smo dobili vpogled v delo visokošolskih katalogizatorjev z normativno bazo podatkov CONOR.SI. Ker gre za eno prvih raziskav s to tematiko, je lahko le-ta osnova za nadaljnje raziskave. Ponovili bi jo lahko tudi v specialnih in splošnih knjižnicah ter po uvedbi RDA. Naše ugotovitve so lahko zanimive za tiste, ki sodelujejo pri razvoju katalogizacijskih pravil in baze CONOR.SI, ter za tiste, ki izvajajo izobraževanja za katalogizatorje. Kakovost knjižničnega kataloga je odvisna od katalogizatorjev, ki pripravljajo bibliografske in normativne zapise, pri čemer potrebujejo veliko znanja, zato izobraževanje predstavlja temelje za uspešno delo.

Zahvala

Zahvaljujemo se vsem visokošolskim knjižničarjem, ki so sodelovali v raziskavi.

Reference

Abecedni imenski katalog, 1947. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Abecedni imenski katalog, 1967. Nova izd. Ljubljana: Društvo bibliotekarjev Slovenije, Narodna in univerzitetna knjižnica.

Dimec, Z., 2002. Normativna kontrola iz preteklosti v prihodnost: ali se sedanjost odloča za mednarodno sodelovanje? *Knjižnica*, 46(3), 91–104. Dostopno na: <https://knjiznica.zbds-zveza.si/knjiznica/article/view/5622> [3. 2. 2024].

Dimec, Z. ur., Hočevar, M. ur. in Kavčič, I. ur., 2001. *PREKAT: priročnik za enostavno uporabo katalogizacijskih pravil*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Dostopno na: <http://home.izum.si/izum/e-prirocniki/prekat.pdf> [3. 2. 2024].

Dimec, Z. ur. in Kavčič, I. ur., 2001. *ZNAČKA: priročnik za določanje značnic pri katalogizaciji*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Dostopno na: <http://home.izum.si/izum/e-prirocniki/znacka.pdf> [3. 2. 2024].

Guidelines for authority and reference entries, 1984. London: IFLA International Programme for UBC.

Guidelines for authority records and references. 2nd ed., 2001. München: Saur. Dostopno na: <http://archive.ifla.org/VII/s13/garr/> [27. 1. 2024].

Izjava o mednarodnih katalogizacijskih načelih. (2009). Dostopno na: <https://repository.ifla.org/handle/123456789/113> [18. 2. 2024].

Kanič, I., Leder, Z., Ujčič, M., Vilar, P. in Vodeb, G. (2011). *Bibliotekarski terminološki slovar*. Kamnik: Amebis. Dostopno na: <https://www.termania.net/slovarji/85/bibliotekarski-terminoloski-slovar> [3. 2. 2024].

Kranjc Vobovnik, A. 2018. Vpis slovenskih normativnih zapisov za osebna imena v VIAF. *Organizacija znanja*, 23(1–2), 11–20. Dostopno na: <https://doi.org/10.3359/oz1812011> [18. 2. 2024].

Kurnjek, B. (28. 9. 2018). Projekt Normativna kontrola za imena korporacij v sistemu COBISS.SI. *Blog COBISS*. Dostopno na: <https://blog.cobiss.si/2018/09/28/normativna-korporacij/> [18. 2. 2024].

Levičar, J. in Petek, M., 2017. Programska oprema COBISS3/Katalogizacija: ovrednotenje sistemskih sprememb in funkcionalnosti modula z vidika katalogizatorjev. *Knjižnica*, 61(1–2), 155–189. Dostopno na: <https://doi.org/10.55741/knj.61.1-2.13848> [18. 2. 2024].

Likar, T. in Žumer, M., 2004. Mnenja katalogizatorjev o modulu za katalogizacijo v sistemu COBISS. *Knjižnica*, 48(1–2), 83–122. Dostopno na: <https://doi.org/10.55741/knj.48.1-2.14106> [3. 2. 2024].

Mikulin Mervič, V., 2019. Normativna kontrola imen oseb, družin in korporativnih teles v knjižnicah in arhivih. *Knjižnica*, 63(3), 59–78. Dostopno na: <https://doi.org/10.55741/knj.63.3.13775> [3. 2. 2024].

Nared, L., 2022. *Etične dileme knjižničarjev pri normativni kontroli avtorjev in gesel v Sloveniji*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza, Filozofska fakulteta.

Petek, M., 2017. Katalogizacijski standard Resource description and access (RDA): razvoj, spremembe in primerjava s Pravilnikom i priručnikom za izradbo abecednih kataloga (PPIAK). *Knjižnica*, 61(1–2), 23–47. Dostopno na: <https://journals.uni-lj.si/knjiznica/article/view/13851> [3. 2. 2024].

Petek, M., 2023. Točke dostopa v knjižničnem katalogu. V: Šauperl, A. ur., *Organizacija knjižničnih zbirk*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze. Str. 89–110.

- Plassard, M., 2004. IFLA and authority control. *Cataloging & Classification Quarterly*, 38(3–4), 83–89. Dostopno na: https://doi.org/10.1300/J104v38n03_08 [18. 2. 2024].
- Seljak, M., Brešar, T., Curk, L., Zalokar, M., Tominac, A., Popović Bošković, G. et al., 2004. Vzpostavitev normativne kontrole v knjižničnem informacijskem sistemu COBISS.SI, Slovenija. *Organizacija znanja*, 9(2), 37–46. Dostopno na: <https://oz.cobiss.si/clanek/vzpostavitev-normativne-kontrole-v-knjiznicnem-informacijskem-sistemu-cobiss-si-slovenija/> [3. 2. 2024].
- Seznam visokošolskih knjižnic v letu 2020.* (2021). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Dostopno na: https://bibsist.nuk.uni-lj.si/assets/files/statistika/imenik/2020_visokosolske_imenik.pdf [3. 2. 2024].
- Smernice za normativne zapise in napotilne vpise*, 1998. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Smernice za normativne zapise in napotila.* 2. izd., 2004. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Sorčič, N., 2020. *Zadovoljstvo katalogizatorjev pri svojem delu v slovenskih splošnih in visokošolskih knjižnicah*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza, Filozofska fakulteta.
- Statistika CONOR.SI: 2022., 2023.* Dostopno na: https://www.cobiss.si/kazalci/doc/STAT_PRIRAST_CONOR_2022_SI.pdf [3. 2. 2024].
- Statistika CONOR.SI 2023., 2024.* Dostopno na: https://www.cobiss.si/kazalci/doc/STAT_PRIRAST_CONOR_2023_SI.pdf [3. 2. 2024].
- Švab, K., 2018. The opinion of public and academic librarians on the necessary changes in the library catalogue. *Knjižnica*, 62(3), 31–50. Dostopno na: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:doc-YJQ5QFWH> [10. 5. 2024].
- Taylor, A. G., 2006. *Introduction to cataloging and classification*. 10th ed. Westport: Libraries Unlimited.
- Tillet, B. B., 2004. Authority control: state of the art and new perspectives. *Cataloging & Classification Quarterly*, 38(3–4), 23–41. Dostopno na: https://doi.org/10.1300/J104v38n03_04 [18. 2. 2024].
- Tominac, A., 2023. 20 let normativne kontrole v sistemu COBISS. *Blog COBISS*. Dostopno na: <https://blog.cobiss.si/2023/05/29/20-let-normativne-kontrole-v-sistemu-cobiss/#more-4754> [10. 5. 2024].
- Velkavrh, V., 2019. Normativna kontrola in jezik normativne točke dostopa za korporacije. *Knjižničarske novice*, 29(5/6), 20–24. Dostopno na: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-AOL4IZ7L> [18. 2. 2024].
- Verona, E., 1970. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1: Odrednice i redalice*. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Verona, E., 1983. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 2: Kataložni opis*. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.

Verona, E., 1986. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1: Odrednice i redalice*. 2. izmijenjeno izd. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.

Zapisnik 17. seje Komisije za katalogizaciju pri Narodni in univerzitetni knjižnici: 16. februar 2017, 2017. Dostopno na: https://www.nuk.uni-lj.si/sites/default/files/Zapisnik_17.seje_Komisije_za_katalogizaciju.pdf [29. 1. 2024].

Zupančič, U., 2023. *Točke dostopa za korporacije in vrednotenje normativne podatkovne zbirke CONOR.SI s stališča visokošolskih katalogizatorjev*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza, Filozofska fakulteta.